

VERSLAG SYMPOSIUM 'DE MEERWAARDE VAN OUDERE VRIJWILLIGERS'

Organisatie: WETENSCHAPPELIJK BUREAU 50PLUS

Locatie: Engels Meeting & Conference, Rotterdam, 10 februari 2017, 13.00 UUR

Aanwezig: 92 deelnemers.

Na een welkomstwoord van Richard De Mulder, voorzitter Wetenschappelijk Bureau (WB) 50PLUS en een inleiding door dagvoorzitter Mark van Overveld, secretaris van het WB, presenteerde Prof. Dr. Lucas Meijs de resultaten van het onderzoek 'De oudere vrijwilliger beschouwd' dat hij in opdracht van het Wetenschappelijk Bureau heeft verricht. Lucas Meijs is hoogleraar Volunteering, Civil Society and Businesses aan de Rotterdam School of Management van de Erasmus Universiteit.

De belangrijkste conclusies van het onderzoek, door Lucas Meijs zelf beschreven als 'een tocht door het Nederlandse vrijwilligerswerk', passeren de revue.

Belangrijke kanttekening: Mantelzorg is niet in het onderzoek meegenomen, omdat er bij het verlenen van mantelzorg eerder sprake is van verplichting dan van vrijwilligheid en omdat mantelzorg doorgaans binnen het eigen gezin of de eigen familie wordt verleend.

49 PROCENT IS VRIJWILLIGER

Maar liefst 49 procent van alle Nederlanders boven de 18 jaar doet vrijwilligerswerk, vrijwel gelijk verdeeld over mannen (51%) en vrouwen (49%). Een substantieel deel van de mannelijke vrijwilligers doet dat werk in KNVB-verband. (Voetbal)

Het hoogste percentage vrijwilligers bevindt zich in de leeftijdscategorie 35-45 jaar. Dat komt doordat mensen in die leeftijdsgroep doorgaans een grote betrokkenheid hebben bij de school en/of de sportclub van hun kinderen. Maar als ook het aantal uren dat vrijwilligers gemiddeld draaien wordt meegerekend, blijkt dat oudere vrijwilligers (45-plussers) gemiddeld veel meer vrijwilligerswerk verrichten. De totale economische waarde van het vrijwilligerswerk in Nederland (ruim 1 miljard uren per jaar) bedraagt volgens Meijs ruim 5,2 miljard euro op jaarbasis als elk uur

vrijwilligerswerk op 5 euro wordt gewaardeerd. Als die uren gewaardeerd zouden worden op basis van het minimumloon of het gemiddelde uurloon, loopt de waarde zelfs op tot ruim 20 miljard, volgens een publicatie van De Nederlandse Bank uit 2010. Oudere vrijwilligers nemen daarvan een groot deel voor hun rekening. In waarde al gauw 1 tot 2 procent van het Bruto Nationaal Product (BNP), zo schat Meijs. De conclusie dat oudere vrijwilligers goud waard zijn, is daarmee gerechtvaardigd.

De waarde van vrijwilligerswerk uitdrukken in geld, is overigens ietwat merkwaardig, zo merkt Prof. Meijs op. 'Want het kenmerk van vrijwilligerswerk is nu juist dat het niet betaald wordt'. Dat neemt niet weg dat de waarde van oudere vrijwilligers voor de samenleving enorm is. Naast het grote aantal uren dat ze draaien brengen ze namelijk ook veel levenservaring en contextervaring mee. Een ander aspect dat niet wordt meegenomen in het BNP, is de waarde van het vrijwilligerswerk voor de vrijwilligers zelf. Vrijwilligerswerk doet geven status, een zinvolle invulling van de agenda en helpt bij het bestrijden van eenzaamheid. Dat laatste is volgens Meijs voor veel ouderen een belangrijke drijfveer om als vrijwilliger aan de slag te gaan of te blijven. Met name na de pensionering. „Voor de pensionering bepaalt de agenda hoeveel vrijwilligerswerk er gedaan wordt. Na de pensionering bepaalt het vrijwilligerswerk vaak de agenda”.

VERDRINGING

Meijs stipt aan het eind van zijn betoog ook een politiek beladen vraagstuk aan. Vrijwilligerswerk wordt vaak in een adem genoemd met het gevaar dat vrijwilligers beroepskrachten kunnen verdringen in organisaties. In de praktijk blijkt dat nogal mee te vallen. Vrijwilligers en beroepskrachten zijn in veel organisaties niet zomaar uitwisselbaar en vullen elkaar vaak goed aan, elk vanuit een eigen rol. Maar het gevaar van verdringing is groter in professionele organisaties die door vrijwilligers ondersteund worden, dan in een organisatie die geheel uit vrijwilligers bestaat.

Prof. Meijs besluit zijn presentatie met het tonen van een tweetal spreuken. De eerste is van de legendarische Nederlandse econoom Jan Tinbergen, de tweede is van hemzelf.

Tinbergen:
'Van de verdeling komt de winst'

Meijs:
'Van de oudere vrijwilliger de waarde'

GASTSPREKER

Na een korte pauze begint gastspreker Joost van Alkemade (Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk) met zijn presentatie. Hij stipt in zijn inleiding aan dat we leven in een land van mensen die het samen zelf organiseren. Het doen van vrijwilligers werk is 'een reis van gelijken'. „Je kiest zelf uit met wie je het samen doet.”

Voor vrijwilligers zelf is het werk van groot belang voor de eigen sociale contacten en voor de status.

„Door vrijwilligerswerk te blijven doen, blijf je verhalen vertellen. Een verhaal hebben en er over kunnen vertellen, is belangrijk.” Daarnaast helpt vrijwilligerswerk om je te blijven ontwikkelen en geeft het invulling aan je agenda en je leven.

Van Alkemade ziet geen groot gevaar van verdringing van beroepskrachten door vrijwilligers. Het vaak gebruikte spookbeeld van een werkgever die iemand ontslaat en hem of haar als vrijwilliger weer terugvraagt voor hetzelfde werk, is volgens de NOV-directeur niet erg realistisch. „Zo'n werkgever is verkeerd bezig. En er zijn gelukkig ook weinig werknemers die daaraan mee willen werken.”

Organisaties waarin zowel beroepskrachten als vrijwilligers actief zijn, zijn volgens hem eerder als een hybride auto. „Die hebben twee motoren die verschillende brandstoffen gebruiken, verschillende functies hebben en meestal op andere momenten werken”.

Het vergrijzen van vrijwilligers kan ook problemen opleveren, zo schetst Van Alkemade. Soms zijn oudere vrijwilligers niet meer in staat goed te functioneren en zijn ze zich daar niet voldoende van bewust. Iemand in zo'n situatie laten doormodderen, is geen optie. Dat frustrleert andere vrijwilligers. „Ook afscheid nemen van een vrijwilliger die niet meer voldoet, hoort erbij. Het is belangrijk om op tijd en respectvol afscheid te nemen van verouderde vrijwilligers”.

Wilma Schrover, directeur van KBO Brabant, signaleert een belangrijke trend. Niet alleen worden vrijwilligers gemiddeld steeds ouder, maar ze zijn ook gemiddeld steeds hoger opgeleid. Het vinden van vrijwilligerswerk wordt voor wat lager opgeleiden steeds moeilijker omdat ze moeten concurreren met kandidaten die hoger opgeleid zijn. Het is verklaarbaar op grond van maatschappelijke ontwikkelingen. Schrover: „We stellen met zijn allen steeds hogere eisen aan alles. Dat geldt ook voor de eisen die we aan vrijwilligers stellen”.

PANELDISCUSSIE EN DISCUSSIE MET ZAAL

Na de presentatie van Wilma Schrover begint een paneldiscussie onder leiding van Mark van Overveld, secretaris van het Wetenschappelijk Bureau. Deelnemers: Maarten Schellekens, bestuurslid Landelijke Vereniging van Wereldwinkels, Ron Derkx, Districtsmanager Humanitas Zuid, Lucas Meijs, hoogleraar Erasmus Universiteit, Joost van Alkemade, directeur Vereniging NOV

en Wilma Schrover, directeur van KBO Brabant en kandidaat-Kamerlid (plaats 8 op de kieslijst) voor 50PLUS.

VRIJWILLIGERS STAKEN NOOIT

Het belang van (oudere) vrijwilligers kan volgens een deelnemer in de zaal niet genoeg onderstreept worden. „Als alle oudere vrijwilligers in Nederland zouden afspreken op allemaal op een bepaalde dag hun taken neer te leggen, komt alles tot stilstand en wordt het een grote puinhoop in heel Nederland”. Het is een vaak gehoorde opmerking als het gaat om de waarde en het belang van vrijwilligers. Maar ook een onmogelijk te realiseren experiment, ze vertelt Wilma Schrover. KBO Brabant heeft het ooit willen uitproberen in een van de honderden afdelingen. „Niemand wilde meedoen”.

Vrijwilligers hebben daarvoor een te groot verantwoordelijkheidsbesef.

Diverse deelnemers zetten vraagtekens bij de berekening van de economische waarde van vrijwilligers werk. NOV-directeur Alkemade: „De waarde die je er als vrijwilliger zelf aan beleeft, staat centraal. Zodra je het in geld gaat uitdrukken, wordt het contraproductief”.

AFSLUITING

Rond 16.45 uur sluit Richard De Mulder het symposium af met een verwijzing naar het volgende symposium van het Wetenschappelijk Bureau. Op vrijdag 24 februari om 11.00 uur in Nieuwspoord (Den Haag) presenteert het WB de resultaten van twee onderzoeken over de kosten van de door 50PLUS voorgestelde verlaging van de AOW-leeftijd naar 65.

Het volledige onderzoeksrapport ‘De oudere vrijwilliger beschouwd’ is te vinden via de onderstaande link: <http://www.wb50pluspartij.nl/wp-content/uploads/2017/02/20170217-rapport-de-oudere-vrijwilliger-beschouwd.pdf>

Verslag: Hans Gertsen
Ware Woorden Communicatieadvies
Fotografie: Peter Farla
Farlagraaf Fotografie